

PAPA WOJTYLA

Tots units contra l'ateisme

La publicació de l'última de les encíclics redactades, de moment, per Joan Pau II, la qual conté un fort atac a l'ateisme i als règims polítics marxistes, ha reflectit l'interès del Vaticà per intervenir activament en la política internacional i en les relacions amb l'URSS.

M. Aloi

El dia triat va ser divendres passat 30 de maig. El lloc —no en podia ser cap altre— la Ciutat del Vaticà. Els actors foren el cardinal prefecte de la Congregació per als Religiosos i els Instituts Seculars Jean Jerome Hamer, el franciscà Umberto Betti, de la Secretaria d'Estat, i el portaveu del

Monsenyor Silvestrini, ministre d'Afers Exteriors del Vaticà.

Vaticà, Joaquim Navarro Valls. L'ocasió: la presentació a la premsa internacional —ben poc nombrosa, per cert— de la darrera encíclica del papa Joan Pau II. La *Dominum et vivificantem*. Una encíclica que supera l'estricta marc teològic, com ràpidament pogué veure's en saltar la notícia que l'ambaixador de l'URSS a Roma n'havia sol·licitat el text íntegre. Un pas més en la política cap a l'estat del bisbe de Roma.

Formalment, la *Dominum et vivificantem* és dedicada al tema de l'Esperit Sant. I és la tercera d'una trilogia (*Divinus in misericordia, Redemptor hominis* i aquesta *Dominum et vivificantem*) adreçada a cadascuna de les persones que conformen el dogma cristià de la Santa Trinitat. En les 139 pàgines de què consta, però, Joan Pau II —que redactà en polonès el text original— no busca una definició de l'Esperit Sant ni entra a la vella polèmica entre les esglésies d'Orient i Occident a l'entorn de la natura d'aquest. Allò més important per a Wojtyla és, sobretot, posar-ne en relleu l'existència i proclamar-lo com a factor d'acostament no només a les altres esglésies cristianes sinó, encara més, a les diferents religions mono-teistes.

Però aquesta intenció és centrada, sobretot, com un senyal a l'església ortodoxa, de la qual separa Roma, entre altres qüestions, la prioritat que aquesta dona al tema de l'Esperit Sant.

La reunificació entre les esglésies de Roma i l'oriental (majoritària entre els cristians de la Unió Soviètica) —somiada pel papa polonès— tindria com a conseqüència un evident reforçament d'un dels eixos geopolítics que Joan Pau II ha traçat per a l'actuació diplomàtica de la Santa Seu: la configuració d'una consciència europeïsta de l'Atlàntic als Urals basada —sobretot— en la comuna arrel cristiana de les actuals europes de l'Est i l'Oest.

Joan Pau II ha repetit sovint que li agradaria enormement poder celebrar a Moscou el mil·lenari de l'evangelització de la Santa Rússia, previst per al 1988.

I relançar la figura de l'Esperit Sant, aglutinadora de totes les confessions cristianes, té, més enllà dels in-

teressos teològics, un sentit unificador de cara al final del mil·leni per al qual s'anuncia un gran any sant.

El papa sap que la situació de l'església en els països de l'est és difícil —i ho sap per pròpia experiència— i que necessita de l'empenta de l'església occidental. L'anticomunisme de Karol Wojtyla, d'altra banda, no és tampoc cap novetat. La pròpia experiència vital, familiar, la seua vida a la Polònia oficialment marxista-leninista, el fan ser especialment sensible a la situació dels països socialistes. Així s'entén el context de l'encíclica, amb afirmacions implícites a favor de la «re Cristianització de Rússia» i explícites contra el materialisme, contra l'ateisme: l'enfrontament fonamental és —Joan Pau dixit— entre creients i no-creients. L'important, segons el

papa, és creure en Déu. I, pitjor encara que el diable, el mal absolut, la causa de totes les desgràcies, és l'ateisme.

Una visió del món així no pot evitar, en bona lògica, —i no l'evita— l'atac als països socialistes: «El sistema que ha donat el més gran desenvolupament a aquesta forma de pensament d'ideologia i de praxi i qui l'ha portat a les conseqüències extremes en el pla de l'acció és el materialisme dialèctic i històric, encara reconegut

La diplomàcia vaticana, el moment just

V. P.

Pocs papes han tingut els darrers anys una projecció pública —fins i tot política— tan intensa com la que té Joan Pau II. Cap d'ells, ni Pau VI, no assumí en els eu moment amb tant de dinamisme i tanta voluntat popular i populista els eu regnat sobre la cadira de Pere. I poques vegades hi ha hagut una sintonia política tan gran entre els règims occidentals i el sant pare.

Evidentment, tot poden ser casualitats. Però que bé que ha vingut a Washington com a eina de propaganda a la Polònia natal de Wojtyła la seua presència com a cap de l'església catòlica de Roma. El seu retrat penjat en les portes de les fàbriques. La seua figura aclamada per les multituds d'un país fart d'aguantar un règim d'ineptes, però incapaç de rebel·lar-se obertament i necessitat de vàlvules d'escapament col·lectiu.

I que bé que ha vingut també el papa polonès per frenar l'onada marxista que s'estenia —que potser s'estén encara— per l'església d'Amèrica Llatina. Monsenyor Romero, el bisbe màrtir d'El Salvador, ha estat quasi arraconat mentre esdevé símbol per als cristians progressistes de tot el món. Monsenyor Obando, el bisbe antisandinista de Managua, en canvi, ha estat elevat a la figura de cardenal en el moment precís en què començava a configurar-se com la cara visible de la resistència a la revolució sandinista. Pot ser una casualitat només. Però com a mínim indica clarament un caràcter.

La maniobra més àmplia i excel·lent de la diplomàcia vaticana, en canvi, s'està gestant a Europa i és d'unes dimensions incalculables. Ens manquen dades exactes del que es pensa i es cou a les mítiques caves del Vaticà, però que s'hi mou alguna cosa és indubtable. Els partits democristians tenen —amb lògiques excepcions— les hores comptades. Potser, com a canvi, comença a insinuar-se un interès evidentíssim de l'església pels moviments nacionalistes. Al País Basc, a Irlanda, a Flandes, al nostre país mateix, l'emergència de moviments nacionalistes nascuts a recer d'homes del vaticà —o de cristians, simplement— és detectable des de fa anys. Però els primers intents, tímids encara, de coordinació han arribat ara. El Vaticà sembla estar traçant una xarxa sobre Europa i —en això actua molt bé—, sobre tot Europa, «de l'Atlàntic als Urals». Dos mil anys després, és evident

que l'església no vol perdre el paper terrenal que ha adquirit a través dels segles —li corresponga o no, que tant hi fa.

I l'església ha trobat en Karol Wojtyła el líder que necessitava. Potser és també casualitat, però arribà en el moment just. Després de la mort sobtada del seu antecessor, trencant la tradició que venia del 1500 que els papes fossen italians, i en un moment de recomposició de la societat internacional a les portes del tercer mil·lenni. Just a hora. Per sort —supose— per a l'església. □

com allò substancial del marxisme». És una de les cares de la política vaticana envers els països comunistes. Una política que conjuga atacs directes —com aquesta encíclica— amb diplomàtics intents d'acostament.

El diari comunista italià *L'Unità* revelava el passat 28 de maig la celebració d'una cimera secreta i extraordinària dels màxims experts sobre els països de l'est del Vaticà. Als pocs dies, el portaveu del palau papal confirmava la reunió, però desmentia que aquesta estigués relacionada amb el possible viatge de Joan Pau II a Moscou. En total, hi assistiren 25 prelatos, més monsenyor Casaroli i monsenyor Silvestrini —actual ministre d'afers exteriors del Vaticà—. Per completar el panorama, el cardenal de Riga (Letònia) hi envià una nota sobre la si-

tuació dels cristians a l'URSS i foren consultats prèviament els representants del Vaticà a les grans capitals diplomàtiques com París o Washington. Un desplegament de mitjans, doncs, espectacular i poc habitual. La cita serà d'ací a dotze anys a Moscou.

I, evidentment, Joan Pau II vol forçar la màquina de les relacions amb l'est i, si pot ser, de la recristianització d'ateus i marxistes. «¡Tots contra l'ateisme!» publicà un periòdic

francès. Si Pau VI arribà a dir que l'església estava millor a l'actual Unió Soviètica que a l'antiga Rússia dels tzars, Joan Pau II està convençut de tot el contrari. El primer va nàixer a Itàlia i aquest —no cal recordar-ho— a la Polònia del sindicat catòlic Solidaritat. És una diferència que cal no oblidar si es vol entendre la decisió i l'ímpetu demostrats a bastament per Joan Pau II en la segona croada ideològica. □